

Geen beelden

Periodethema: De Tien Geboden
Exodus 32

KERNTEKST

'En wordt geen afgodendienaars.' (1 Kor. 10: 7)

UITLEG VAN DE KERNTEKST

Heidelbergse Catechismus, vraag en antw. 95: God gebiedt in het tweede gebod dat wij Hem alleen op de juiste wijze dienen. Daarmee worden alle on-Bijbelse voorstellingen en beelden van God veroordeeld waarop de mens zijn vertrouwen zet.

BEGINSITUATIE

Deze vertelling hoort in de serie over de Tien Geboden. Vorige keer is er verteld over het eerste gebod: 'Gij zult geen andere goden voor Mijn aanzicht hebben.' We hoorden hoe koning Saul zich in zijn wanhoop en ongehoorzaamheid van de Heere afkeerde en om raad ging naar een waarzegster in Endor. Zij liet de geest van een dode uit de aarde opkomen. Zo werd Gods eer aangetast, want God gebiedt dat wij Hém dienen en geen geesten of andere goden. In het tweede gebod verbiedt God beeldendienst en dat gebeurt wel in Ex. 32. De Israëlieten denken dat Mozes niet meer terugkomt van de berg waar hij met God gesproken heeft. Zij verzoeken Aäron dan om een godsbeeld te maken in de vorm van een stierkalf, zoals ze bij de Egyptenaren gezien hebben. Een zichtbare god.

DOELSTELLINGEN

- De kinderen horen wat een belofte, gedaan door het volk van Israël, waard is. Ook kinderen vergeten heel snel een belofte.
- God kan niet afgebeeld worden als een beeld. Hij is zó oneindig groot en altijd anders dan wij ons voorstellen.

- De kern van het tweede gebod is dat we God dienen op onze eigen manier en een beeld van God bedenken of maken. Dat doen we allemaal in ons hart.

INDELING

Het onder druk zetten van Aäron door het volk.
De angst van Aäron.
De afgoderij.
De alwetendheid van God.
De voorbede van Mozes.
Het berouw van God.
De verbreking van het verbond.
De vernedering van het volk.
De uitvlucht van Aäron.
De moed van de stam van Levi.

ZINGEN

Psalm 81: 13-15 en 16: 2.

Uitleg van de psalm

Psalm 81: 13 Het volk van God, de Israëlieten dus, hadden enkele weken eerder de wet van God Zelf gekregen, maar ze zijn deze geboden nu alweer vergeten. Ze luisteren niet naar Gods stem, maar kiezen liever een god die zichtbaar is.

MATERIALEN

1. Een kaart van Israël in het Oude Testament is online te bekijken.
2. Een plaat van het gouden kalf.
3. Een plaat van Mozes met de stenen tafelen.

BORDPLAN

Het eerste en het tweede gebod van de 'Tien Geboden' uitschrijven op het bord.

INTRODUCTIE

Lees het tweede gebod voor of laat het voorlezen. Stel vragen aan de kinderen hoe God eruit ziet. Wat hebben ze in hun gedachten? God is onzichtbaar. In de Bijbel is God vaak in een wolk 'aanwezig', maar Hij wordt vooral zichtbaar door de Heere Jezus. God is zó oneindig groot. Daarbij vergeleken zijn wij kleiner dan een nietig torretje.

BRUGZIN

God had gesproken vanaf de rokende berg Sinai en Mozes bracht Gods woorden over aan het volk van Israël dat met ontzetting aan de voet van de berg geluisterd had. 'Zo zegt de Heere', zei hij, 'jullie weten hoe Ik voor jullie gezorgd heb. Ik heb jullie op arendsvleugels gedragen. Als jullie naar Mij luisteren en geen afgodsbeelden vereren en Mijn verbond bewaren, dan zullen jullie uit alle volken mijn eigendom zijn. Het meest gezegende volk van de aarde.' Ze hoefden niet lang na te denken. Het hele volk antwoordde eensgezind: 'Alles wat de Heere bevolen heeft, zullen we doen!'

Vertelling

Enkele weken later klimt Mozes samen met Jozua de berg weer op. Mozes moet nog eens met God spreken en Jozua blijft halverwege de berg op Mozes wachten. Het volk ziet hen gaan en achter de rotsen verdwijnen. Maar die avond, als de Sinai een donkere schaduw geworden is, zijn Mozes en Jozua niet terug. Ook de volgende dagen wachten de mensen tevergeefs. Een week, twee weken gaan voorbij. Dan worden de mensen ongerust. Heeft Mozes een ongeluk gekregen? Zijn Jozua en Mozes in een ravijn gevallen? Niemand durft te gaan zoeken op de berg waarover de wolk van de Heere hangt. Die berg is heilig, helemaal afgezet, want God heeft nadrukkelijk verboden die berg te betreden. Het bange vermoeden wordt langzaam zekerheid: Mozes is dood. Ze hebben geen aanvoerder meer. Wie moet hen dan in Kanaän brengen?

Aäron, de broer van Mozes, is nu hun leider. In de landen rondom worden oogstfeesten gevierd. Verleden jaar, in Egypte, hadden ze daar ook nog van genoten. Eigenlijk kunnen ze hier in de woestijn ook wel feest vieren... Aäron zal dat wel goedvinden want hij is heel anders dan de strenge Mozes. Alle volken hebben een beeld waarvoor ze offeren en dansen. Wat hebben zij? God? Ze merken niets meer van God. Het zou fijn zijn als zij, net als de heidenen, ook een beeld hadden dat ze konden zien en dat altijd bij hen was. Zo denken de mensen, zo goddeloos. Zijn ze nu al vergeten wat ze, nog maar een maand geleden, beloofd hebben aan God? Welke mensen vragen hier om een

beeld? Hoe zien ze eruit? Zouden ze soms ook een beetje op ons lijken? Wat zouden wij doen?

Alle eerstgeboren zonen van Israël gaan in optocht naar Aäron. 'Maak een god voor ons', zeggen ze, 'een beeld dat we kunnen zien want Mozes, die ons uit Egypte heeft gebracht, we weten niet wat er met hem gebeurd is.' 'Gij zult geen afgodsbeelden maken...' Gods eigen stem had die woorden op deze zelfde plaats laten klinken. Maar Aäron is bang voor het volk. Zijn geloof is zwak. Hij mag niet toegeven, maar hij durft toch niet te weigeren. 'Goed', zegt hij, 'maar het beeld moet van goud zijn. Geef jullie gouden sieraden.' Hij hoopt dat zij die er niet voor over hebben, maar hij vergist zich. De vrouwen en kinderen komen er mee aandragen. Bij handen vol. Aäron maakt een beeld dat met bladgoud overtrokken wordt. Het heeft de vorm van een stierkalf, als symbool van vruchtbaarheid. De stier is in Egypte een heilig dier. Het wordt een prachtig, gouden beeld dat blinkt in de zon. Maar... het hoort en ziet niets, terwijl de levende God Zichzelf zo duidelijk bekend heeft gemaakt. Aäron organiseert rond dit beeld een feest voor de HEERE. Het volk lacht en danst. Het juicht: 'Dit is onze god die ons uit Egypte heeft gevoerd.' Ze willen geen andere God maar wel een concrete voorstelling van de Heere nu Mozes weg is. Aan hem hadden ze nog wat houvast gehad. Nu willen ze een beeld dat ze kunnen zien, een afgod, zoals de Egyptenaren hadden! Er volgen uitgebreide offerfeesten waarbij het volk speelt en zingt en danst. Hoort Aäron wel hoe verschrikkelijk dit is?

Maar terwijl ze onder aan de berg een gouden kalf maken naar hun eigen inzichten, is God boven op de berg bezig om te laten zien hoe Hij wel gediend wil worden. Wij willen beelden, we willen iets zien. God geeft in Zijn wijsheid een heiligdom waarin Hij wil wonen in het midden van een zondig en hardnekkig volk. De ark met het verzoendeksel en de engelen daarop, vormen het centrum. Daar woont God tussen de cherubim.

Mozes, hoog op de berg, is in stilte bij God, veertig dagen en nachten. Hij luistert naar Gods stem die hem vertelt hoe het volk moet leven als het in Kanaän gekomen is. Mozes schrijft alles op: wetten en regels, door God Zelf gemaakt. Daardoor is Mozes er zeker van dat zijn volk gelukkig zal worden als het God als de enige God blijft dienen. Hij krijgt ook de opdracht om Aäron tot priester te zalven. Op de veertigste dag klinkt Gods stem hard en vol verdriet. 'Ga naar beneden', zegt die stem, 'want uw volk is gaan zondigen. Het is nu al afgeweken van Mijn geboden die Ik hen Zelf gegeven heb. Het heeft een gouden kalf gemaakt en zich daarvoor gebogen. Het is een hardnekkig volk en daarom

kan het Mijn volk niet meer zijn' (Ex. 32: 7-14). Wat klinkt dat vreselijk bedroefd. Mozes wordt ook bedroefd. De Heere zegt nu al 'uw volk' en niet meer 'Mijn volk'. En terwijl het volk onderaan de berg feest viert, klinkt boven op de berg het oordeel van God! Mozes valt op zijn knieën en smeekt om medelijden met en behoud voor zijn volk. Dan daalt hij de berg af. Jozua heeft trouw gewacht en samen gaan ze verder. Maar wat is dat voor geluid, daar beneden in de legerplaats? Zijn er vijanden gekomen? Jozua zegt: 'Er is lawaai als van een veldslag.' Mozes antwoordt somber: 'Nee, ik hoor het geluid van feestgezing.' Het gezang wordt luider en wilder, hoe meer ze naderen. Mozes ziet een krioe-lende menigte en daartussen een schitterend, gouden beeld, waarom mensen dansen en waarvoor ze knielen. De rook van een offer stijgt omhoog. Mozes staat stil. Het volk had Mozes beledigd, vele malen. Dat had Mozes verdragen. Maar dat ze God, Die hen zó liefheeft, beledigen, dat is te erg. Hij wordt vreselijk boos. De twee stenen tafelen die hij in zijn handen draagt, door God Zelf volgeschreven met de heilige wet, smijt hij in stukken tegen de rotsen. De wet is al verbroken, vóórdát hij beneden is. Wat voor nut hebben de geboden als het volk die wet tóch niet gehoorzaamt? Dan gaat hij naar beneden. Hij loopt langzaam door de dansende menigte en overal waar hij komt, verstomt het gezang. Kreten van angst klinken en handen worden vol schrik geheven. Mozes gaat naar het gouden kalf, neemt het van het voetstuk en verbrandt het in het vuur. Hij vermaalt het tot stof, strooit dat uit op het water en laat het de Israëlieten drinken. 'Aäron, wat is er gebeurd dat je zo'n zware schuld over dit volk gebracht hebt?' Aäron staat bleek en sidderend voor Mozes. Hij stottert maar wat. Hij kán zich niet verdedigen. En net zoals wij vaak doen, wees maar eerlijk, geeft hij het volk de schuld: 'Ja, je weet zelf hoe boos het volk is. Ze wilden een god hebben die ze konden zien, want ze dachten dat je niet terug zou komen. Ze brachten hun goud. Ik smolt het in het vuur en dit kalf kwam eruit...' Mozes luistert al niet meer. Achter Aäron staat de stam van Levi. Zij hebben niet geknield voor het beeld. 'Wie is voor de Heere? Laat die bij mij komen', roept Mozes. Alleen de Levieten ko-

men. Op Mozes' bevel gaan ze door de legerplaats en doden drieduizend mensen. Ja, zullen jullie zeggen: het waren ook goddeloze mensen. Maar ze voelden zich misschien wel heel godsdienstig! 'Drink jullie god nu maar op, voor wie je geknield hebt', zegt streng en spottend de stem van Mozes. Het volk is verslagen. Ze zien nu hoe dom en slecht ze geweest zijn.

Mozes slaapt die nacht niet. Hij bidt om wijsheid. Hoe moet het gaan met dit volk? Hij zegt tegen het volk: 'U hebt een grote zonde begaan, maar ik zal naar de Heere opklimmen. Misschien zal ik verzoening kunnen bewerken voor uw zonde.' Hij pleit bij de Heere voor het volk. Hij biedt zelfs zijn eigen leven aan. De Heere moet Mozes maar uit zijn boek delgen. God antwoordt dat Hij zal straffen die gezondigd heeft. Mozes kan niet de straf voor het volk dragen. Dat zal een Ander doen. Jezus, groter dan Mozes, zal eens de schuld ook voor Israël dragen en daarvoor aan het kruis sterven.

AFSLUITING

Mozes gaat de berg op, gebogen onder de schuld van het hardnekkige volk dat verdient om uitgedelgd te worden. Maar als hij terugkomt, heeft hij een goede boodschap voor ze. God vergeeft het volk. Het zal toch wetten krijgen en God zal met ze meegaan naar Kanaän. Hij zal bij hen wonen in de tabernakel. Ze blijven door genade toch Gods volk hoewel ze het niet verdiend hebben.

Een beeld maken we zelf! Maar het schiet schromelijk tekort. Het is een grove belediging van God! Maar de tabernakel met alles wat daarbij hoort, is tot eer van God. Wat is nu zo bijzonder? Verzoening door het bloed van offerdieren vond plaats in dit heiligdom. En in het heilige der heiligen liggen de twee (nieuwe) stenen tafelen ongeschonden in de ark. Zo is in Christus onze wet volbracht. Door Hem is er genade mogelijk.

VERWERKING

Gespreksvragen. Kies enkele gerichte vragen waarvoor je de kinderen meeneemt naar de boodschap van deze geschiedenis. Beseffen de kinderen dat zij (en wij) precies hetzelfde zijn als de Israëlieten?

